

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Oglosi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Subota, 1. travnja 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 261

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 1. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Ništa novoga.

Talijansko bojište.

Radi veoma nepogodnog vremena nastupila je stanka u borbama.

Jugoistočno bojište.

Položaj nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Hôtel, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 1. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Zapadno od Moze bilo je osvojeno na juriš selo Malancourt i francuske obrambene utvrde, što ga zatvaraju s jedne i s druge strane. Zarobili smo 6 časnika i 322 neranjenih vojnika. Na istočnoj je obali položaj nepromijenjen. Kod francuskih jaraka južno od tvrđve Douaumont bio se je kratki boj na blizu. Englezi su izgubili u zračnim borbama kod Arrasa i Bapaume tri dvoploša. Poručnik je Immelmann ovdje oborio svoje 13. neprijateljsko letjelo.

Istočno bojište.

Rusi su se ograničili na žestoko opstrjeljavanje naših položaja na dosad napadanim frontama.

Balkansko bojište.

Položaj nepromijenjen.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 1. travnja. (D. u.) Glavni stan javlja:

Na dardanelskoj je fronti bilo nekoliko neprijateljskih torpedo-razarača izvan morških uzina od naših obalnih baterija protjerano.

Na kaukaskoj fronti ništa nova.

Brzjavici.

Njemačka.

S Njemačkog Reichstaga.

Berlin, 31. (D. u.) Proračunski je parlamentarni odbor prihvatio sa svim glasovima protiv jednoga prijedloga, da se u Reichstagu dađe državnom kancelaru ovu izjavu: „Posto se je podmoronica iskazala valjanim oružjem protiv engleskog postupka u ratu, kojim se ide za ogledanjem Njemačke, to izriče Reichstag svoje osvje-

doenje, da je umjesno posluživati se i podmornicama kao što i sa svakim inim oružjem, koje zajamuje postignuće takvoga mira, kojim bi se osigurala budućnost Njemačke, i sačuvati u pregovaranju s izvanjskim državama, što se tiče upotrebe ovog oružja, uvažujući takodjer opravdane interese neutralnih država, onu slobodu, koja je nužna za pomorsku moć Njemačke.

Balkan.

Skuludis ne će odstupiti.

Atena, 31. (D. u.) S uredovnog se mjesta potvrđuje, da su vijesti o skorajšnjem odstupu ministra-predsjednika Skuludisa neistinite. Skuludis uživa potpuno povjerenje kralja i parlamenta te on ostaje na svojem mjestu, da vodi dalje dosadanju politiku.

Francuska.

Francusko priznanje.

Frankfurt a. M. 31. (D. u.) Po vijesti iz Zeneve javlja Frankfurter Z. s upućenog mjesta u Parizu, da sad francusko ministarstvo mornarice otvoreno priznaje, da je bilo na francuskom pomoćnom krstasu „Provence“, koji je bio potopljen 26. veljače u Sredozemnom moru, 4000 vojnika. Od preživjelih 26 ih se je spasilo na Malti, oko 4 stotine na Nilosu, dok se je najveći dio posade potopio.

Novi pariški guverner.

Pariz, 31. (D. u.) Havasov ured: General je Dubail bio imenovan vojničkim guvernerom Pariza i vrhovnim zapovjednikom pariških vojska namjesto generala Manoury, koji je iz dravstvenih obzira odstupio.

Francuski zajam.

Beč, 31. Senat u Parizu prihvatio je jednoglasno kredite za drugo četvrtgodište 1916. Ministar je financija Ribot izjavio, da će francuska biti prisiljena, da iznova sklopi sa francuskom bankom zajam te da će ona preduzeti na sebe sve potrebite žrtve, da si osjigura konačnu pobjedu. U konferencijama, koje se vih dana obdržavaju, izjavljeno je najpotpunije uvjerenje u pobjedu.

Engleska.

Engleska protiv američkoj trgovini.

Hamburg, 28. Hamburger Fremdenblattu brzogjavlja sa iz New Yorka: U američkim izvoznim krugovima svakim danom raste nezadovoljstvo radi engleskog sistematičnog ugnjetavanja američke izvozne trgovine sa Holandijom, a istodobno i začudjenje radi napadnih polaksica engleskog izvoza. Promatra se nezadovoljstvom činjenica, da nizozemski prekomorski trust, takozvani NOP ne izvršuje svoje zadatke na temeljima, kojima ima on da zahvali za pravo opstojanja. Ioga je radi razumljivo, da u Americi znatno rastu prosvjedi, koji su istodobno napereni i protiv NOP. Američke izvozne tvrtke pretpjele su već dosta štete usljed tih odnošaja, koji su prouzročili skoro posvećaniji pad američke izvozne trgovine sa Holandijom. Još je više poraslo nepovjerenje, kada se je opazilo, da biva isto blago sa

engleske strane u velikim množinama ukrcano te bez zaprijeke dolazi u Holandiju. Već se otvoreno tvrdi, da su se te iz Engleske poslone pošiljke iskazale kao zaplijenjena američka roba. To se u američkim krugovima razjašnjuje samo na taj način, da Englezi ne samo nadziru holandsko tržište, nego da ga hoće u pravom smislu riječi za Englesku monopolizirati. To je za američke izvozne tvrtke neprocijenljiva šteta, je mora Holandija, da jednom igra za Ameriku transitive države. Stoga sa u Americi rastućim uzbudjenjem pita, hoće li vlada u Washingtonu konačno vidjeti nuždu, da su proti ovim znakovima potrebite neodvlačiva, stroge mjere.

Dogodjaji na moru.

I Cadorna je bio na Sussezu.

Bern, 31. (D. u.) Kao što Secolov dopisnik u Parizu tvrdi, doznao je on od nadležnog mjesta, da se je nalazio na Sussezu i Cadorna, koji da se povratio po brodolomstvu u London, pa je zatim 25. ožujka otputovao opet na belgijsku frontu. Time se tumači, zašto se je Cadorna sa svojim povratkom u Pariz zakasnio, gdje je imao po putnoj osnovi prisustvovati kod dočeka na Lyonskom kolodvoru.

Hull kao izhodište mornarice.

Amsterdam, 30. Vossische Zeitung javlja: Kako je već bilo objavljeno, proglasila je engleska vlada ušće Humbera zatvorenim, te poduzela osobite mjere, koje se tiču obalne plovidbe manjih brodova. Kako sada javlja londonski izvjestitelj, proširio je Reuter tu vijest, samo da sakrije istinu. U istini će engleska admiraliteta učiniti Hullsku luku i ušće Humbera izhodištem jednog brodovlja u sjevernom moru.

Japan.

Odstup japanskog ratnog ministra.

Tokio, 31. (D. u.) Havasov ured javlja: Ratni je ministar Oka odstupio. Njegovo je mjesto preuzeo njegov dosadnji zamjenik general Oshima.

Neutralne države.

Odstup Yuanshiškaja.

Peking, 31. (D. u.) Po pismenim vijestima iz Pekinga i Sangaja govore, da će Yuanshiški doskora odstupiti. Njegovo će nasljednik biti kako se govori sadašnji podpredsjednik Liyuanhang.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 28. Službeni izvještaj od 27. o. mj.:

Zapadna fronta.

U odsječku od Jakobstadta traje još uvijek borba zapadno i južno od Augustinhofa. Na čitavom Dvinskom frontu djelovanje njemačkih letalaca. Na Dvinsko su izbacili 20 bombi.

Sjeverozapadno od Postave zauzele su naše čete iza ogrorčenog boja dva reda strijeljačkih jaraka.

Neprijatelj je bacao bombe na kolodvore u Stolbyz i Kojudanov (75 i 38 kilometara jugozapadno od Minskog).

Na Crnom moru.

Jedna od naših podmornica potopila je pod vatrom baterija na Souguldaku ugljenom nakre-
ne tovarne ladje, što su se nalazile kraj obale.

Kaukaska fronta.

U odsjeku kraj obale bacile su naše čete
Turke, te su prekoracile rijeku Balasi (?), koja se
kod sela Baltasi izliva u Crno more. U ostalim
odsjecima napredujemo.

Francuska.

Paris, 28. Službeni izvještaj od 28. ožujka
3 sata poslije podne:

Istočno od Moze bila je noć mirna. Zapadno
od Moze u okolici Malancourta i u Woeruu pri-
lično živahna topovska vatra na obim stranama.
U Loreni izveli smo iznenađujuću navalu u sumi
Parroi na neprijateljsku utvrdu, čiju smo posadu
djelom ubili, djelom zarobili. Bacili smo u zrak
utvrdu, kad smo se povukli. S ostalih fronta ništa
osobitoga.

U 11 sati u noći. U Argonama djelovalo je
naše topništvo i na dalje protiv neprijateljskih
utvrda sjeverno od La Faejetie, u odsjeku Lafon-
taine-Chames-Haute Chevauches, kao što i u isto-
čnoom dijelu Argona.

Protiv neprijateljske baterije upravljena vatra
prozračila je eksploziju. Zapadno od Moze ras-
plamsalo se je opet tokom dana sa žestinom op-
streljavanje nasili položaja između Avocourta i
Bethincourta. Oko 3 sata po podne poduzeli su
Nijemci jaku navalu protiv naše fronte kod Ma-
lancourta u rojevima, koji su jedan za drugim
sljedili. Mi smo ih sve suzbili svojom zapornom
i pušcanom vatrom zadavši im jakih gubitaka. Isto-
čno od Moze puca neprijatelj na našu drugu li-
niju. U Woeruu upravljalo je naše topništvo op-
koljujuću vatra protiv najosjetljivije točke nepri-
jeljske fronte. U Vogeziama prilično živahni to-
povski bojevi.

Italija.

Rim, 29. U dolini Veriniglio (Noce) raspi-
sila je uspješna vatra našega topništva nepri-
jeljske čete, zaposlene kod obrambenih radnja.
Duž željezničke pruge u dolini Lagarine i u do-
lini Sugana nastavlja se željeznički promet i kre-
tanje neprijateljskih četa, što naše topništvo gdje
moguće sprječava. Na kraju doline Piano (među
dolinom Calamete i dolinom Campelle) napali
su i raspisali naši odjeli skupine neprijateljskih
radnika. Jučer je neprijateljko topništvo razvilo
veliku djelatnost proti od nas zauzetim položajima
na prelazu Froikof i na prelazu Passo del
cavallo (visoki But). Naše je topništvo uspješno
odgovorilo te najeralo u bijeg malene nepri-
jeljske odjele. Koji su počeli navaljivati. Duž soske
fronte živahno djelovanje topništva. Jučer u jutro
suzbili smo navale, koje je neprijatelj poduzeo u
svezi sa poduzećem što se vrši na goričkim visi-
nama i koje smo spomenuli u jučerašnjem izvje-
štaju. Među Montalcona i Verzegliana poduzeli
su naši pjesadijski odjeli uspješnu protunavalu,
kod koje su učinili desetak zarobljenika.

Engleska.

London, 28. Nakon eksplozije mina po-
duzeše danas u jutro Northumberlandski i Royal-
ski strijelci uspješno navalu na njemački izbočeni
kut kod St. Eloi te zauzeše prvu i drugu liniju
strijeljačkih jaraka u širini od 600 jarda. Stalno je,
da je neprijatelj imao teških gubitaka. Zarobismo
2 časnika i 168 momaka. Djelatnost topništva
ostala je danas ograničena na okolien Argresa,
Wulverghena, St. Eloi i Wietja. Jučer na večer i
danas u jutro padlo se je mnogo sa minama. Eks-
plozija naše mine kod La Boisselle bijaše uspješna.
Oko lagunske rupe razvio se je okršaj, koji je po
nas ugodno svršio. Južno Neuville-St. Baast i kod
hohenzollernskog nasipa zapalio je neprijatelj juč-
er u večer, protivno od Hullucha mine, usljed
česa su bili oštećeni naši strijeljački jarci te pro-
zročeni nekoi gubici. Osvojili smo rupu nastalu
usljed eksplozije.

Politika.

Pariska konferencije.

Kako se iz Pariza javlja, konferencija savez-
nika nastavila je 27. o. mj. u ministarstvu iz-
vanjskih posala svoje vijećanje pod Briandovim
predsjedanjem. U 9 sati i 30 minuta sastali su se
odbori, a u 11 sati plenarna skupština. Po tom je
predsjednik republike Poincaré dao je zajutruk
za sve članove konferencije. Zajedničko veliko vije-
ćeje ima, kako se javlja, da stvori dalekosežne

zaključke o daljnjem vođenju rata. Tako bi se imalo
raspraviti pitanje o tome, da ententine čete is-
prazne Solun i Valona, pa da se time upotrijebi
slobodnih pol milijuna momaka u Francuskoj.
Ovoj osnovi, što je niknula u Francuskoj, očito se
odupire Salandra, jer se boji velikih unutrašnjih
nemira u Italiji, ako se isprazni Valona. Čini se,
da s tom osnovom nije ni Grey zadovoljan. Me-
đutim će početkom sljedeće sedmice odputovati
premijer ministar Asquith u Rim, da ondje otvori
novu konferenciju četvornog sporazuma. Čini se,
da je ovaj put i ova nova konferencija samo uvjet
za držanje talijanskih deputiraca u Parizu. U Lon-
donu i Parizu se govora, da je za parisku kon-
ferenciju bila nadavse važna prisutnost talijanskih
zastupnika. Posve je sigurno, da će u savezu s ti-
me senat i komora u Rimu odgoditi svoja zasje-
danja do početka travnja, dakle do konca pariske,
a možda i rimske konferencije.

Kako se iz Petrograda javlja, bavi se Ulro
Rosiji konferencijom saveznika u Parizu, te pre-
lazi na pitanje, kako da se stvori velika pričuvna
vojska entente. Na vojničkim konferencijama u
Parizu svi su bili jednoga mišljenja, da je po-
trebno sastaviti veliku pričuvnu vojsku, koja bi se
mogla upotrebiti, gdje to iziskuje potreba. Tu bi
pričuvnu vojsku moralo sakupljati sve vlasti spo-
razuma, no nasuprot tomu morala bi biti potvr-
žena jednom jedinom vrhovnom zapovjedništvu.
Ta bi se lijepa vojnička ideja jedva dala oživo-
tvoriti, jer je više nego sigurno, da će kasnija
politička generalna konferencija zbaciti ovu važnu
stvar, označivši je neprovedivom, i tako oboriti
težak posao, što ga je izvršila vojnička konfe-
rencija. List konačno primjećuje, da se drži pre-
mnogo konferencija, koje bi mogle biti pogubne
po spremnost ententine vojske. Osobito se neobi-
čno pojavljuju vojničke poteskoče za zajednički
i svrshodan nastup ententinih vlasti u iručivne
vojske. Ruskija Vjedomosti odklanjaju tendencije
pariske konferencije, koje smjeraju na nastavak
trgovačkoga rata. List veli, da ekonomska politika
ovisi o razbistrenju političkih prilika poslije rata.

Na rijeci Ščara.

Ščara je maleni pritek Njemena te je pomoću
kačala Oginski sa rijekama Jasiodlom. Prijetom
te kasnije s Dnjeptom u neposrednoj svezi, tako
te se može od Memela do u Crno more voziti na
ogromnom sustavu voda i kanala. Malena Ščara,
koja tako skromno i tromo teče usrijed širokog
područja močvara među nepreglednim šumama,
jest možda na daljini od 25 kilometara međusjaja
rijeka između neprijateljskih linija. Od nekoliko
mjeseci leže već ovdje Nijemci, i gdje koja se je
smjela straža izvidnica usudila već noću preko
Ščare. Po danu nije uputno, podizati glavni iznad
probrana, jer s jedne i s druge strane vrebaju
strijelci. Općenito su njemačke linije rijeci blize
negoli ruske. Njemački se položaji nalaze na uskom
pjeskovitom tlu ispred šuma, dok su se Rusi po-
vukli na obronke samih šuma. Ondje zaboravljaju
oni katkad na preveliku opreznost. Kroz dalekozor
se jasno razabire, kako se veru između drveća i
pile granje, grade nove utvrde i prave ljestve.
Vide se kola, kako voze kroz grmeće s topnicima
i s orudjem, a tad se najednom jave strojeve puške
i brzo rasprše svaku skupinu, ili pako padne po
nekoliko granata i srpnela među jarke ili onamo,
gdje Rusi rade. No i Rusi znadu Nijemcima za
uzdanje ovdje ondje poslati po koji metak, dok
konačno ne nastane opet posvemašnji mir.

Čini se, kao da Rusi vole više promjene ne-
goli Nijemci. Ovi su potonji onomadne posve jasno
zamijetili kod Rusa „nježne posjete“, kako seču
neprijateljskim postojankama te si, jedva 150 me-
tara daleko od neprijatelja, bezbrizno i sa zani-
manjem sve potanje ogledavaju. Bile su to „dame“,
te su, kako se vidi, pokazivale više odvažnosti od
muških, koji su mirno i oprezno počivali u svojim
skrovitima. No kod Rusa kao da se zbivaju i
ozbiljnije stvari. Tako je neki dan osvanuo ruski

jedan vojnik pred ruskim jarcima kod zaprjeka
od zica i ondje se zastavio. Isprva su Nijemci
mislili, e je to kakova lutka, te su stali pucati u
nju. No doskora se je „lutka“ stala micati i gi-
bati s pukom, te se je posve dobro moglo vidjeti,
koko je momak na žičnoj zaprjeci bio privezan i
ondje po svoj prilici morao kazne radi stajati.
Nijemci su bili tako samilosni te su prestali pucati.
Tako je on dolazio kroz nekoliko dana na isto
mjesto — doista drakonska kazna, koja je bez
sumnje imala važan razlog.

Nijemci su svoje položaje iza Ščare gradili
neumorno kroz više mjeseci. Mučan i naporan je
bio to posao, te može da ga shvati samo onaj,
koji ga je na svoje oči gledao, jer je sastav tla
zadavao silnih poteskoča i nepriklia. Oni su došli
onamo pod kasnu jesen, a tek u zimi je započeo
pravi rad. Neispravi je onaj pjesnik na veliku
dubljinu vlažan i zamrznut, te tvrd poput kamena.
Rabili su šiljate sjekire, i kad bi ove udarale, vr-
cale bi iskre, kao da udaraju o kamenu. Bezbrojne
noći su potrošili Nijemci, da posgrade strjeljačke
i spojne jarke u prvom, drugom i trećem položaju.
A kad su tek došli na red pred bombama sigurna
zakloništa i stanovi za časnike i momčad, opra-
njenje jaraka sa fasinom i vrhovim pletenin gra-
njem, da se kod toplijeg vremena sprijeci rušenje
i kidanje pjeska. A sve to treba i sad gotovo da
se svaki dan gradi, obnavlja i popravlja.

Svega toga Nijemci jamačno ne bi bili mogli
da posgrade, kad ne bi bilo iz njihove fronte
ruskih državnih, gotovo nedoglednih, šuma. Čitav
dan ozvanja po njima sjekira i pila, zvrkajući stro-
jevi, koji prave t. zv. drvenu vunu kao naknadu
za slamu. Bezbrojni vlakovi, kola i saonice voze
drvo i daske prema sprjeda, gdje nestaje stabla
za slablom, stupa za stupom, daske za daskom
kao u kakovom bezdnu. Tko vidi na takovom ma-
lenom, neznanom skrovitu, da krije u sebi za
više od 600 kruna drva? A tih skrovista imade
ne na stotine, nego na tisuće. Koliko milijuna
kruna je tuj pod zemljom! A gdje su ove zgrade
u šumi, koje u zajednici sačinjavaju — tako se
čini — čitave malene gradove. Gdje su bile nekad
lišice i srne, nalaziš sad na perali, krmke i krave!
Po šumama su posgrađene široke ceste i koliba
stoji do kolibe, a na svakoj je napis, u koji svrhu
služi. Skladista za municiju i živež, pionirski par-
kovi, gorista ugljena, kovačnica, poljske kuhinje,
bolnice, zgrade za desinfekciju i tkozna, što sve
ne. Ima ovdje dapače i jedan zubar, koji imade
uvijek mnogo posla. A svaka je kolibica, ponaj-
pake ona za stanovanje, drukčije građena i ure-
đjena, — već prema ukusu graditelja i onoga, koji
u njoj stanuje. A ima u njima i raznovrsnog po-
kneva. Ovdje ćeš vidjeti stolje za umivanje, ondje
pisaci stol, gdjegdje dapače na prozorčićima i za-
vjese, a po stijenama slike. Doista pravi maleni,
skromni grad.

U šumi se nalazi i veliko vojno vježbaliste,
na kojemu vojnici marljivo vježbaju, kao da su kod
kuće u mirno doba. Buhnjevi i trublje ore se po
šumama kod Ščare i pričuju o tom, da se i u
najdubljem položajnom ratu spremaju hrabri voj-
nici za novu borbu i novo prodiranje.

Narodna ekonomija.

Promatram naše seljkinje najradije, kad iz
crkve izlaze. Uživam u njihovoj ljepoti, stasu i
zdravlju.

Ima ipak nešto groznoga kod njih, što njih i
njihovu djecu materijalno uništava.

Vidjevam ih — osobito djevojke — sve u
nekoj novoj modi; oko vrata svilenom maramu, a
preko ove zlatnu ogrlicu od 2—300 kruna, a to je
mrtvi kapital bez interesa. Bluzna, kikle sve
krojeno i šasito po najnovijoj modi. Sve kupljeno
u dječanu. Jao si ja onome oco, kojeg je Bog ob-
dario sa četiri, pet kćeri. Samo za njihova odjela
potroši — stono kažu — „sve živo i mrtvo“.

Naši mladići, a i ostala muska djeca — čini
se — da se hoće takmočiti sa ženskim svijetom.
Svaki sa ovratnikom i kravatnom, hlače na dnu
prevrnuće, kaput straga ala salon, eipele na puceta
i slično; pravi gospodičić, fěfirić. Nit škole ne

svrši, a već cigarete u ustima, novčaricu sa nekoliko kruna, te gleda koja je ljepša, simpatičnija i bogatija. — Da ne ide u krému i ne ispije po litru, ne bi ga vrsnjaci cijenili, a „mlade“ bi rekle, da se drži kao „svetac“; majka ga ne bi više cijenila i stovala kao pametnog, vrijednog i zahvalnog sina.

Ocevi, majke, a i drugi mjerodavni faktori sve to gledaju, sute i uživaju. Majka vidi u svom sinu prefriganca, pa mu se divi; krčmar se u duši veseli, jer zasluži po koju paru; trgovac daje na vjersjaja najmodernija muška i ženska odijela, te čeka zgodan čas, da bací kmetu na projački štap; uzme mu kuću i kućiste. Sada istom početnu roditeљи opažati svoja nedjela, slab uzgoj djece svoje, pa početnu tugovati i jadikovati. „Prekrasno je popodne k misi“ — kaže naš narod.

Vratimo se prido! Vuna, konoplje — ti kmet-ski produkti neka naš narod odijevaju. Klobučić, suknuj, kapul, hlače, košulju, kijek, plahite, ponjave, prsluk i drugo je pririegivao naš narod od domaćih proizvoda. Na to valja da narod opet vratimo. U tome bití će najveća stjednja, najveća narodna ekonomija. Narod će biti svoj vlastiti gospodar, pa ne će seoski trgovci preko noći postati bogataši. Na tome valja da svaki ljubitelj naroda i cijenitelj domovine radi. Ako bude naš kmet jak i samostalan, neka dogje sto neprijatelja, ni čemo ih pobijediti, jer moć naša jest i nalazi se u našem narodu. Dakle konoplje i lan neka bude kod kmeta i na kmetu svaki dan.

Drugo pak glavno sredstvo, kojim će naš narod do velikog blagostanja doći sastojí se u tom, da znade teško zasluženju paru i pristojí. No čini se, da naš kmet nije za to uzgojen. Pod zlučeva i znoj — one dvije krune, koje dnevno zasluži, nedjeljom u par čas zapíje, zapuši i zaigra. Tako sprovagja svoj život od dana u dan, na teret sebi i svojima. Takva su njegova djeca, unučad i pranučad i kreće bolavé dalje.

Starije je teško od toga odučiti, jer „drvo se savija dok je mlado“, pa zbog toga mladež van iz krčme, njihove igraće karte na oganj, napolje s njome iz trafike. Na štedljivost ni valja naviknuti ako ne će milom, onda mora silom poput naših uzora — trijeznih naših saveznika i prijatelja Nijemaca.

Njihovi vojeje vigjaví taj grijeh i posljedice, koje za sobom vuče, upotrijebiše sva moguća sredstva, da puk svoj, a osobito mladež nauče na ekonomičan i racionalan život. Tako je generaloberst von Kessel izdao za grad Berlin i provinciju Brandenburg slijedeću naredbu:

1.) Mladeži ispod 18 godina obojeg spola ne smije se dati zaslužbe preko 15 maraka na tjedan. Trećinu od te svote može se mladeži isplatiti.

2.) Zaslužni a ne plaćeni dio mora poslodavac u obroku od pet dana iza plaće uložiti kod jedne stjeionice na ime dječakova. Taj se uložak ne smije nikako dignuti dok rat traje, već jedino onda, kad općina izvodi, ispitavši prije potrebu, da je zbilja novac neophodno potrebit.

Uložna knjižica ostaje kod stjeionice. Poslodavac valja da dječaku javi, na koju je stjeionica novac uložio, a dječak može zahlijevati mješice od poslodavca, je li se njegov zaslužen novac uložio.

3.) Glavar općine, prije nego li dozvoli, da dijete digne uloženi novac, mora dobro ispitati, je li novac faktično potrebit; ona mora potrebe dječakove tako uređiti, da se onaj novac za mirno doba pristieđi. Ako se uspostavi, da je dječak i bez tog novca mogao proći, odgovara za onaj nepotrebe potrošeni novac sam načelnik.

4.) Stjeionice dužne su uložak uzeti i uložnu knjižicu paziti i čuvati.

5.) Na svršetku rata, mora poslodavac javiti stjeionici, gdje se nalazi dječak, koji je došle kod njega radio. Ako se pristieđje kod više stjeionica nalaze, može glavar općine sve u jednu uložiti.

6.) Na svršetku opsadnog stanja preda stjeionica sve uložene knjižice općinskoj upravi, koje mora ona čuvati i za nje odgovarati.

7.) Poslodavac i opć. glavar jednako su podložni kazni u smislu § 9 b) zakona o opsadnom stanju, ako ne ispune kako je gori rečeno.

8.) Naredba stupa u krijepost 3. aprila 1916. Ovakva naredba treba i nama, pa se ne će duhandžija hvaliti, da nije još njegodne godine toliko duhana prodao kao ove, kad je kod kuće najmanje onih, za koje je zbilja duhan; krčmar ne će veselo ruke trti i flekati od veselja, da je od pijane dječurlije nedjeljom popodne prodao pedesetak litara vina. Naša će djeca takvom naredbom postati zdravija, pametnija, naučit će se na štedljivost i pravu ekonomiju, pa će time kao zreli ljudi biti na korist sebi i djeci svojoj, a domovini na diku, čast, veselje i ponos.

Prijatelj mladeži.

Našim čitateljima.

Prošli smo prvo te nastupili drugo četvrtgodište. Tri puna mjeseca smo čekali, da se osvjedočimo da li će biti sudjeno „Hrvatskom Listu“ na život ili smrt. Za smrt su glasovali svi oni nemarni pretplatnici, a tih je bilo u tri mjeseca preko jedne stotine, koji su list primali najmanje dva mjeseca a da ga nisu platili te smo bili prisiljeni crtati ih iz knjige pretplatnika. Za život lista glasuju oni, koji ga redovito kupuju i pretplatom podupiru, radi toga molimo prijatelje lista da nas ne zaborave te najkasnije do 10. o. mj. pretplatu obnove jer smo odlučili list ustaviti svakome, kojega bliže ne poznamo te nam nije poslao pretplatu do toga dana.

*

Kada smo kod vlastite stvari, neka se nam dozvoli par redaka na račun onih, koji još te danas ne smatraju potrebnim podupirati list pretplatom ili dnevnim kupovanjem. Kada nije bilo hrvatskog dnevnika u Puli, želili su si ga širi krugovi, sazivali sastanke, činili proračune, obećivali potpore, bili pripravní na redovite materijalne žrtve samo da se nešto dosegne u tom pogledu. Sada, gdje je hrvatski dnevnik u Puli ugledao svjetlo bez íčje pomoći, dobrom voljom izlivača te preporukom onih, koji u hrvatskom listu vjeduju i naš hrvatski napredak u Puli, sada dakle, „Hrvatski List“ je za mnoge nepoznat ili njim je „wurst“, preskup, odnosno slabo uređivan te ga ne samo ne kupuju nego se ga niti neudostojavaju čitati. Imade vrlih iznimaka, a tih je žalibože vrlo malo, koji se oko „Hrvatskog Lista“ kupe te svojom moralnom porporom izdavača bodre, da i on list na smrt ne osudi. Te iznimke su u Puli dnevno manje, a kada nebi bilo u Puli naših vrlih mornara, koji ne samo da list kupuju, nego ga pretplatom za svoje izvan Pule podupiru — list bi bio ođavna preminuo. „Hrvatski list“ će imati zahvaliti samo našim mornarima u Puli, ako mu uspije održati se na površini. Osim pazinske općine, gdje se ga dnevno prodade oko stotinu primjeraka dobrom voljom tamošnjeg knjižara Novaka, „Hrvatski List“ neimade čime da se pohvali.

Iz Rijeke, Kastva itd., gdje dnevno primaju u preprodaji list, primamo vijest, da se list slabo prodaje — jer je preskup. To će biti uzrok, da se ga ne može raspacati niti 30 komada dnevno u prvij hrvatskoj općini Istre — u Kastvu! Od danas naprijed ne šaljemo ga više tamo, jer se nam tako pisalo. Tko ga dakle iz Kastvašćine želi čitati, neka si ga naručí kod trgovca g. B. Bačića u Matuljama, koji se je iz ljubavi za stvar stavio u službu lista. Na Rječi prodaje list knjižara Trbojević, u Voleskom gospodja Marija Stirn, u Opatici trafika Tomašić, u Lovranu g. Josip Bassan, u Kanfanaru g. Ivan Turčinović, u Vodnjanu trafika Debetto.

Samo onaj, tko poznade današnje poslovne prilike u tiskarskoj struci, može suditi, da li je list preskup. „Hrvatski List“ biva tiskan samo u 1800 komada, pa kada bi ga svi osamnjast stotinu do zadnjega prodali, ne mogu se pokriti troškovi, jer listu manjka oglasa, a dokle se ne pomnoži naklada lista te broj oglasitelja ne povisi, nije izgleda na poefinjjenje već na poskupljenje ili na smanjenje oblika. List broji samo 340 plaćalaca i njihovih pretplatnika, među njima je opet 75 postotaka naših mornara. Šaljemo ga oko stotinu komada vojnicima i evakuircima te u zamjenu badava.

KINO

Crvenog križa

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 1. travnja 1916.

RASPORED:

Najnovije slike iz bojišta.

Nečovječni otac (Drama).

Julij priredjuje svatbu.

Početak u 2.20, 3.30, 4.40, 5.50 poslije podne. ULAZINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 filira.

Oglaš nose listu najviše 50 kruna mjesečno. One oglaš koje tiskamo n. pr. od kapitanata, osiguravaonice, kina „crvenog križa“ donasamo samo reklame radi, besplatno ili uz takove uvjete, koji nam ne nose nikakove materijalne koristi. Usprkos tome, da se za redakciju malo troši, da za brzojave uračunavamo samo jednu trećinu od polovice faktičnih troškova, usprkos tome da list tiskara računa po faktičnim troškovima bez ikakvog režijskog dodatka, imade list okrugli 1000 kruna mjesečnog gubitka, pa radi toga neka se nitko ne začudi, ako bi list za uvijek zaspao i prije nego li se nadamo.

Ova „jeremijada“ potrebna je radi onih, koji ne znadu ništa drugo činiti, nego kritizirati i rušiti ono, što se je teskom mukom sazidalo.

Domaće vijesti.

Kino „Crvenog križa“. Večeras bit će predstave osobito zanimive. Preporuča se što brojniji polazak.

Kazalište Ciscutti. 4. i 6. travnja bit će u mjesnom kazalištu koncert i varietetna predstava. Pošto je to u korist Crvenog križa i ratne pripomoći preporučamo. Sudjelovati će na koncertu gospoda J. Voska, O. Dobrila, H. Fuxa i prof. A. Illsberg, a na varietetu gospoda Rolph Claudos, W. Rosenfeld i K. Uilmann. Lože stoji 12 K, parketna sjedala od 2 K više, sjedala u galeriji 1 K. Karte se prodavaju svakog dana od 3 do 5 sati po podne na kazališnoj blagajni.

Za žrtve potresa u Hrvatskoj darovao je na brodu „Zichy“ ukrcani, i to: Po K 10— Niko Marussich, pomorski kapetan; Jakov Vlašić, pomorski kapetan; Tomo Boras, mašinist; K 6— Franjo Susanić, pomorski kapetan; po K 2— Anton Peselj, Anton Bučić, Jakov Šumberaz, Josip Ranić; po K 1— Anton Franelić, Srećko Boneta, Anton Malinarić, Jakov Farugana, Mate Blečić i Lojzo Brajkua. Ukupno K 50—. Živili darovatelji te se množili! — Naša uprava primila je do sada u tu svrhu 170 kruna.

Obznana. Usljed opunovlaštenja sa strane c. kr. namjestaštva u Trstu te na temelju § 51 obrtnoga reda sastavíši trgovačku obrtnu komoru u Rovinju ustnovíjuju te slijedeće cijene za meso za mjesec travanj o. g.: Govedina, prednji dio K 5-64, zadnji dio K 6—; Teletina, prednji dio i strane K 4—; stegno, pleća i hrbat K 5-60. Svinjetina K 5-60. Janjevina K 3-20.

Razne vijesti.

Engleska panika od Zepelina. Sve se više i više skida u Engleskoj do sad tako mila obrazina, kao da su vlada i narod prema napadima Zepelina sa svim bladnokrvni. Sve više izlazi na površinu pitanje, šta treba činiti, da se Engleska spasi od ove opasnosti. Poslije govora, koji je prošlog četvrtka držao u gornjem domu Lord Montagu of Beaulieu, odbranbeno pitanje postalo je glavno dnevno pitanje. Pravi strah i velika briga izbijaju u uvodnim člancima svih listova. Jedni zahtjevaju, da se ustanovi vazdušno ministarstvo, drugi opet traže pojačane odbranbene mjere, a sami neznaju

kako da se do njih dodje; treći najzad vele, da je osveta najbolje sredstvo za odbranu. Sve pak čini utisak, da postoji strah i pomenja. Lord Montagu, jedini u Engleskoj (što mu se i priznaje) koji nije od cijele stvari razumije, zadao je svojim zemljacima priličan strah. Evo nekoliko izvoda iz njegovog govora, koji je „Reuter“ zaboravio saopštiti ostalom svijetu: „Vrlo se malo u ovoj zemlji dešava, što njemačkom generalnom stožeru nebi bilo poznato. Prije godinu dana mi smo bili izgubili avazulha, koje smo sad ja se toga bojim, izgubili. Njemački aeroplani lete brže i podižu se više, nego li na što, što mi imamo. Ovdje, kod naše kuće izdržali smo 13 Zeppelinliskih napada, ni jedan Zeppelin nismo bili u stanju da oborimo, osim jednog parčeta propelera, koji je u Kentu nađen, nismo mi pogodili ni jedan dio Zeppelina, nismo ga ni uništili niti oštetili.“ — Montagu važi u Engleskoj kao dobar prorok. Veli se, da se sve ono, što je on predkazao, doista i dogodilo, s toga je sljedeće njegovo proroštvo namjerno: „Doći će vrijeme, kada će vazдушna služba važnija biti, nego li vojske ili mornarice. Ako koji narod ina bolje ustrojenu vazдушnu službu nego li mi, onda postoji za nas velika opasnost, koja će svake godine biti sve veća. Održana naše zemlje odigrava će se u buduće poglavito u vazduhu. Njemački Zeppelini, proricao je dalje Montagu, „biće uskoro 500 stopa dugi, imaće 65 stopa u prosjeku i biće preko 12 i pol tona teški, sa letnim radijumom od preko 2000 milja. Oni će moći preletiti cijelu Englesku i mogu biti vrlo opasni za mornaricu. Njemačka mornarica može jednoga dana zajedno s Zeppelinima napadati i to sa vrlo ozbiljnim posljedicama za ishod borbe. Borili se Zeppelinima time, što će se u cijeloj zemlji nanjesti odbrambeni topovi, sa svim je beskorisno. Sto Zeppelini nisu počinili još i sasvim drugu štetu, imaju Englezi da zahvaljuju samo svojoj ludoj sreći.“ Lord Montagu je završio: „Jedna bomba pala je samo nekoliko metara daleko od jedne najvažnije municione tvornice, tako je isto bilo 31. januara sa jednom najznačajnijom aeroplanskom tvornicom.“ Nije dakle nikakvo čudo, što je Zeppelinliskih pi-

tanje iznenada izmislilo iz tobožnje ravnodušnosti do glavnog pitanja dana, jer protivu Zeppelina preko Engleske se Rusi i Francuzi ne mogu boriti.

Militarizam i znanost. U strukovnom je jednom njemačkom časopisu pod naslovom „Sport i igra“ propisn zanimiv članak pod naslovom „Fizičko osposobljenje ljetača“. Te spominje prema francuskom listu Matin metode, koje upotrebljavaju francuski liječnici kod fizioloških istraživanja s ljetačima. Sva se takova fiziološko-psihološka istraživanja osnivaju na činjenici, da čovječja sjetila ne djeluju nikad brzo i rijetko kad posve pouzdano. To je zamijetio uostalom već i glasoviti astronom Bessel početkom prošloga vijeka. Medjutim se je takovo istraživanje uz pripomoć astronomije, fizike i psihologije lijkom vremena te pomoću osjetljivih, duhovito sastavljenih sprava veoma usavršilo. Već više godina prije ovog rata je berlinski profesor Morcuze predložio, da se osobe, koje se kane posvetiti avijatičkoj službi, istražuju u tom smjeru, da li one zamjećuju stanovitije pojave (svjetlost, zvuk itd.) u isto doba, kad se ovi i pojave. Nadalje se imaju istraživati, da li su kadri brzo stvarati odluke i odmah prema tim odlukama sjegurno i bez velikog napora raditi.

Iznakažena noga kineske žene. Kako je poznato, pruža se veoma rijetko zgoda za proučavanje iznakažene noge na živoj kineskoj ženi, jer se bosa noga silno protivu kineskim pravilima pristojnosti. No sad je uslijed revolucije u Kini prebjego u Europu veoma mnogo Kineza s obitelji, ma, te su tu prigodu upotrebili G. Variot i gospodja Chatelin, da istraže čitav niz nogu od 6 do 13-godišnjih Kineskinja i njihovih matera. Rezultat u svojim istraživanja objelodanili u strukovnom jednom njemačkom časopisu. U bogatim obiteljima počinju „obradjivati“ nogu djevojčice u četvrtoj godini, a u ostalima između pete i šeste godine. Kasnije „obradjivanje“ na bi imalo potpuna uspjeha. Kod malenog se djeteta počinje iznajprije sa masažom noge, tad se previnu prsti prema tabanima i pomoću ovoja drže u tom položaju. Ti su ovoi iz vune ili svile, te široki 5

do 6 centimetara. Danomice se ovoi skidaju, noga ispire, masira i natire alkoholom. Nato se ovoi opet ovijaju i svakim danom sve to čvršće stežu. Na taj se način dolazi malo po malo do tipične one iznakažene noge, no njezin oblik ovim postupkom još nije posve „elegantan“, nego se prava „elegancija“ postize tek time, da se pod tabane stavlja polualjak od kovine, noga preko njega previne te pomoću ovoja prsti i pete što jače na valjak pritisnu. Noge djevojčaka, koje su gore navedene istraživali, imale su duljinu tabana 16—17 centimetara, dok su tabani njihovih matera (među njima je bila i jedna pedesetgodinjska žena) mjerili tek 14 do 16 centimetara. Iznakaženjem dakle noge zastaje u naravnom rastu, a sa godinama sve više i više mršavi. Dakako da uslijed takovih nogu kineske žene veoma teško i nespretno hodaju.

Zašto je nebo modro? Već odavna je zanimalo istraživače pitanje, odakle potječe ono plavetilo (modrina) našega neba, te su na ta pitanja sljedili dakako prema tadšnjem stanju znanosti i različiti odgovori. No u jednom su ipak bili svi složni, da treba namie tomu plavetilu tražiti uzrok u uzduhu naše zemlje.

Uzduh, koji opkoljuje našu zemlju, nije uvijek jednako proziran. Ta prozornost ovisi o većoj ili manjoj množini prašine, koja se nalazi u zraku, te o miješanju različito toplog i različito vlažnog zraka. Čestice prašine i čestice uzduha odbijaju suncanu svjetlost. I upravo to odbijanje svjetlosti zasjenjuje naše oči. Zvijezde ne stoje na nebeskom svodu samo noću, nego i danju, te bismo ih prema tomu morali da vidimo u svako doba. No uslijed odbijanja te su svjetlosti po danu za nas nevidljive. Iz dubokih se rovova pod zemljom, gdje nema toga odbijanja, mogu zvijezde da vide i pa danu.

„HRVATSKI LIST“ može se kupiti u Vodnjanu kod prodaje duhana Debetto već rano u jutro.

Knjižara i trgovina papira Gorenjec & Co.

ul. Caserma 16. TRST ul. Caserma 16.

Razprodaje hrvatske knjige i novine, te se preporuča svim rodoljubima.

LAFKADIO HEARN. — DR. RAJA.

Iz dnevnika engleskoga učitelja.

(Pogledi u nepoznati Japan.)

Neobično je ugodan utisak, što ga dobijes u japanskom razredu, kada promatraš po redu mlada lica. Neuvježbano evropsko oko ne razlikuje u početku ništa specijalnoga u fiziionimijama, ali kod svih najdes nešto neobično prijaznoga. Ti potezi lica nemaju ništa svojčkoga, ništa prisilnoga — a uporediš ih s licima zapadnjaka izgledaju samo na pol skicirana, jer su im crte lica neobično nježne. U njima nema ništa ni izazovnog ni plahoga, ništa ekzaltiranoga ni simpatičnoga, kao ni kakve ravnodušnosti ili zafatjeljivosti. Mnoga su lica, premda već odraslih mladića, puna neopisive djetinske iskrenosti i svježine, — nekoja su isto tako neznajući, kao što su druga interesantna, a imade ih lijepih poput djevojčaka. Svima je pak oseban karakterističan izrazaj neobičnog zadovoljstva, u kojem ne čitas ni mržnje, ni ljubavi, niti što drugo, do li potpunog mira i blagosti. Oni izgledaju kao sanjarska dobrota Buddhina. S vremenom će se taj utisak bezstrastvenog svladavanja malo po malo izgubiti, čim si svoje upoznao pojedina lica. Svako lice će se doskora individualizirati, čim si u njem otkrio tragove obilježja, kojih u početku nijesi mogao opaziti.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI.

Tko želi uložiti sigurno svoj novac na štednju, tko ima platiti „POSUJILNICI“ interes ili štogod na račun svog duga, tko bi htio u potrebi da digne koliko iz svog uloška kod „POSUJILNICE“.

taj neka se obrati

u „Narodni Dom“ (palača „ISTARSKE POSUJILNICE“) u II. kat na pisarnu Dra. L. SCALIER, odvjetnika i vojničkog branitelja, i to u svaki delavni dan od 9—12 prije te od 3—7 sati poslije podne.

Posujilnica plaća na uloške 4½% kamata.

Sjećanje pak na taj prvi utisak, ostaje trajno i dolazi do vremena, gdje ti postaje jasno radi mnogih iskustava, kako je nešto neobičnoga izdao taj prvi utisak o japanskom karakteru. Do toga iskustva možes doći samo iza mnogogodišnjega poznavanja i opažanja. Ako se podsjećas na taj prvi utisak poput čes, da ti se je već onda otvorio strjelovit pogled u dušu rase. Izdaju ju osoba ljubeznost i njene osobne slabosti. To je strjelovit utisak karaktera rase i njenoga života, koji samo u tuđini boraveći stranac kao fizičnu prijatnost osjeća i koji nalici oslobodjenju, koje živi osjeća, kada si se oslobodio tlaka teške atmosfere i dospio u rječak, slobodan i čist zrak.

Nije li bio pretjerani Fourier, koji ni je govorio o strasnim obrazilima „civiliziranih“? Pa tko bio da bio, našao bi on valjda svoju fiziionomsku teoriju potvrđenu, da je mogao biti svjedokom učinka, koji bude izazvan prvim pogledom evropskoga lica u tom najistočnijem istoku. Sve, što nam kod kuće za fiziionomij interesantnim i karakterističnim prikazuju, ne čini u Kini ili u Japanu istoga utiska. Izvjesne crte, koje označuju izražaj lica i koje služe kao znakovi našega vlastitoga ličnoga alfabeta ostaju Orientalcu na prvi pogled posve neopazene.

Samo karakteristika rase ga odmah frapira, a ne individualno raspoznavanje. Značenje duboko

ležećih očiju, izbočenost čela, nos plamenca, masivna dolnja čeljust — simboli agresivne snage — očitovali se ovoj nježnijoj rasi na isti intuitivan način, kao što se očituje krozkoj životinji pogibelnja narav prvoga razbojčkoga neprijatelja, što ga susretne. Evropejima su se činili okretini, Evropejima su se činili okretini, maleni i finijeg obraza Japanci dječacima. Sviki urođenik pomoknik kojega trgovca zove se još uvijek u Yokohami „boy“.

Japanci su smatrali crvenokose, neotesane, pijane evropske pomorce djavovima, Shojos. — morskoi trgovci — a Kinezi nazivaju još i danas Zapadnjake „strani trgovci“.

Visoki rast, masivna snaga, izazivajuće ponajviše stranaca u Japanu, povećalo je neobičan utisak, što su ga njihova lica izazvala. Djeca su plakala od straha, ako su putem stranca susrela, a u odaljenim krajevima se događaja još i dan danas, da pogled evropskoga ili amerikanskoga obraza mališima strah i trepet u kosti natjera.

Neka gospodja u Matsue pričala je u mojoj prisutnosti sljedeću čudnu epizodu iz njenih djetinjčkih godina:

(Nastavak slijedi.)